

6. TEKNİK KONGRE'Yİ SUNARKEN

Gökhan GÜNAYDIN
TMMOB - ZMO Başkanı

Türkiye Ziraat Mühendisliği 6 ıncı Teknik Kongre'sini, 3 - 7 Ocak 2005 tarihlerinde gerçekleştiryorum.

İlki 1965 yılında olmak üzere, sırasıyla 1970, 1990, 1995 ve 2000 yıllarında düzenlenen Teknik Kongre'lerde, tarım sektörü tüm yönleri ve alt sektörleri itibariyle bilimsel anlamda analiz edilmekte, yaşanan döneme ilişkin saptamalar yapılmakta, 5 yıllık gelişmeler değerlendirilmekte ve öneriler geliştirilmektedir.

Ülkemiz tarım literatürünün en önemli kaynakları arasında bulunan Teknik Kongre kitapları, yayımlandığı dönemin tüm özelliklerini yansıtmakta ve akademik - mesleki dünya için bir başvuru kaynağı niteliğini taşıırken, politika yapımcılar için de sağlam bir bilgi kaynağı özelliği göstermektedir.

Teknik ve sosyal anlamda temel bir sektör olan tarımın kısıtlarını ve olanaklarını bilimsel bir tartışma düzlemine taşıyacağımız 6 ıncı Teknik Kongre'nin, tıpkı kendisinden önce düzenlenenlerde olduğu gibi, tarımdaki değişme sürecini beşer yıllık dönemler halinde saptayıp tartışmaya açma konusundaki eşsiz katkısını ülkenin ekonomik ve sosyo - politik evrenine sunmanın kıvancını taşıyoruz.

6 ıncı Teknik Kongre, ülkemiz tarımının yol ayrımında bulunduğu bir zaman diliminde gerçekleştiriliyor. 5 ınci Teknik Kongre'den bu yana, ülkemizde uygulanan tarım politikalarında çok önemli değişimler yaşandı. Hepimizin bildiği gibi, 1999 yılı sonundan itibaren, 2000'li yıllarda, IMF ve Dünya Bankası eksenli politikalar, son derecede radikal bir şekilde uygulamaya konuldu ve yıkıcı sonuçlar üretti. Bu politika değişimi, elbette 5 ınci Teknik Kongre çalışmalarına emek veren katılımcıların hazırladıkları çok değerli raporlarda önerilen bir yönde gelişmedi. Sonuçlarını hepimiz biliyoruz; Türkiye tarım sektörü ve tarımcısı, üreticisi - teknisyeni - mühendisi, işleyicisi, sanayicisi, tüketicisi, kısacası tüm kesimler bu yanlış politikaların faturasını çok ağır ödedi, ödemeye de devam ediyor.. Umarım, politika yapımcılar, 6 ıncı Teknik Kongre sonuçlarını değerlendirirler; Türkiye, bu ülkede yaşayan insanların, bu yurdun çıkarları doğrultusunda bir tarım politikası ile sektörü geliştirir, bundan herkes kazançlı çıkar.

Bu düşüncelerle, bir kez daha ve başlangıçta, Teknik Kongre çalışmalarının başarılı geçmesini, ülkemize yararlı sonuçlar üretmesini diliyorum.

6 ıncı Teknik Kongre, öncelikle bir durum tespiti yapılacaktır. Yani, son çeyrek yüzyıllık süreçte ve özellikle de 2000'li yıllarda uygulanan politikalar ülke tarımını nereye götürdü, bu sürecin analitik bir değerlendirilmesinin gereği ortadadır.

Bununla birlikte, Kongre'nin diğer bir öncelikli alanı, dünya politikalarındaki gelişmeleri doğru bir şekilde saptayıp, bu yapı içerisinde ekonomik ve sosyal yönü ile tarımımızı değerlendirmek olacaktır.

Şu saptamayı baştan yapmak gerek: Dünyadaki gelişmeler, gıda güvenliğini, her zamankinden daha önemli bir stratejik konu haline getirmiştir. Özellikle ülkemizin de yer aldığı büyük - geniş ortadoğu coğrafyasında bulunan ülkeler için, gıda güvenliği yaşamsal önemdedir. Konu, olağan dünya koşullarının dışına taşmıştır, bu düzeyde bir değerlendirmeyi de, bu doğrultuda hak etmektedir.

Diğer yandan, dünyada gerçekleşen ve daha "olağan" olarak tanımlanabilecek değişimler de, geçmişe oranla çok daha büyük önem taşıyor. Dışsal gelişmeler, tarım sektörüne yeni bir oyun alanı çiziyor. Dünya Ticaret Örgütü kararları ve Avrupa Birliği üyeliği sürecinin çerçevelediği bu oyun alanını kendi gereksinimlerimiz doğrultusunda nasıl şekillendirebiliriz, bu sürece hangi oranda bir katkı koyabiliriz, öncelikle buna bakmak gerek. Hemen arkasından, oyunu en iyi nasıl oynayabiliriz sorusu önem kazanıyor. Sektörde ne yapmalıyız, nasıl yapmalıyız ? Atılacak adımlar, ülkeyi bir bütün halinde nasıl etkiler ? Bu yönelimden, tarımın alt sektörleri ve bu alt sektörlerde çalışan - gelir elde eden gruplar nasıl etkileneceklerdir ? Bu çerçeve için en uygun politika seti hangisidir ? Zaman planlaması - iş takvimi hangi çerçevede kurgulanmalıdır ?

Kuşkusuz bunlar çetin sorulardır, bunlara uygun yanıtlar üretebilmek, ancak Türkiye'yi ve dünyayı çok iyi tanımak, gelişmeleri doğru kavrayıp uygun önlemler geliştirebilmek; kısacası hazırlıklı olmak ve çok çalışmak ile olanaklıdır.

Bu noktada, Ziraat Mühendisleri ODASI'nın sürece ilişkin değerlendirmelerini, sizlerle paylaşmak isterim.

Tarım sadece ekonomik bir faaliyet değil; sosyal - siyasi ve ekolojik yansımaları da olan bir süreçtir. Bu bağlamda kalkınma, gelir dağılımı, sosyal ve bölgesel politikalar, çevre politikaları ve hatta kültürel politikalar, tarım sektöründen soyut bir şekilde planlanamaz, planlanırsa da yaşama geçirilemez.

Bu bakımdan, tarımı gerileyen bir ülkenin, uzun süreli büyüme rakamları gerçekleştirmesi, başka bir deyişle büyümeyi kalkınmaya dönüştürmesi olanaklı değildir.

Bu çerçevede, ülkemiz tarımın genel bir fotoğrafını çekmekte yarar var.

Günümüz Türkiye'sinde nüfusun % 35'i kırsal alanda yaşamaktadır. Tarım sektörünün GSMH'ya katkısı % 11.36 iken, istihdama katkısı % 33.88 düzeyindedir. Türkiye'de imalat, enerji, ticaret ve ulaştırma sektörlerinin GSMH içindeki payları, istihdam içindeki paylarından daha yüksekken, tarım sektörü GSMH'ya katkısından daha yüksek bir istihdam katkısı sağlamaktadır.

Tarım sektöründe kişi başına GSMH'nın ise, ancak 1.384 ABD Doları olarak gerçekleştiğini biliyoruz.

Bütün bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye tarımının barındırdığı atıl istihdam düzeyine ilişkin kestirimlerde bulunmak kolaylaşmaktadır.

Ancak atıl istihdam düzeyi, tek başına tarım sektörünün sorunu olarak değerlendirilemez. Ülkede sanayi ve hizmetler sektörlerinin istihdam emme kapasitesinin artmaması, tarım sektöründen fazla nüfusun çekilmesi süreci önünde

en büyük engeli oluşturmaktadır. Bu durum, ileride de değineceğimiz gibi, tarımımız için yapısal bir sorun alanı oluşturmakta; sektörün rekabet gücünü ve AB müktesebatına uyum kapasitesini sınırlayan bir etken olarak öne çıkmaktadır.

2001 yılı tarım sayımı sonuçlarına göre, ülkemiz kırsalında bulunan toplam hane halkının % 71'i tarımsal faaliyette bulunmakta olup, 1991'e göre % 9.62 oranında bir azalış söz konusudur. Bu durum, tarımsal işgücünün bir kısmının, kendini yeniden üretebilmek için emek gücünü satmak ya da ek iş yapmak zorunda kaldığını ortaya koymaktadır.

Ülkede toprak mülkiyetinin dağılımı, son derecede adaletsiz bir yapı sergilemektedir. Ortalama işleme genişliği 6.1 hektar iken, İşletmelerin % 65'i, bu ortalamanın altında bulunmaktadır. Tarımsal işletmelerin küçük ve parçalı olması teknoloji, bilgi, sermaye kullanımını olumsuz etkilemekte, ortalama işletme maliyetlerini yükseltmekte ve verimsizlik sarmalı yaratmaktadır.

Türkiye yüzölçümünün ancak 17.6 milyon hektarında işlemeli tarım yapılmaktadır. Ülke topraklarının 3.6 milyon hektarının nadas, 1.9 milyon hektarının da işlenebilir olduğu halde kullanılmayan arazilerden oluşması, şu acı gerçeği ortaya koymaktadır: ülkenin işlenebilir alanlarının üçte biri büyüklüğündeki topraklarımız, kamusal yatırım eksikliği, iç ticaret hadlerinin tarım aleyhine gelişmesi ve göç gibi nedenlerle, üretim dışına çıkmış ve kaderine terk edilmiş durumdadır.

Tarım politikalarının temel hedeflerinden birisi, kuşkusuz, ülkenin kendi nüfusunu nitelik ve nicelik olarak besleyebilecek bir tarımsal üretim gerçekleştirebilmesidir. Bu hedef, tarımsal üretim artışının, nüfus artış hızına eşit veya ondan yüksek olması ile sağlanabilir.

Oysa rakamlara baktığımızda, Türkiye'de tarımsal üretim artışlarının genel olarak nüfus artış hızının altında kaldığını, hatta bazı alt sektörlerde bir gerileme yaşandığını görüyoruz. Örneğin, Türkiye bitkisel üretim deseninin en büyük ağırlığını oluşturan hububat, baklagiller, endüstri bitkileri, yağlı tohumlar ve yumru bitkilerden oluşan tarla ürünleri grubunun toplam üretimi, 1998 yılında 68 milyon ton düzeyinde iken, 2002 yılında 60 milyon tona gerilemiştir. Hayvansal üretimde benzer olumsuz gelişmeler söz konusudur.

Bu sürecin, tarımsal dış ticaret istatistiklerinde somutlaştığını görüyoruz. Türkiye'nin işlenmiş ve işlenmemiş tarımsal ürün dış ticaret dengesi, tarım sektöründeki genel eğilimi, çarpıcı bir şekilde sergilemektedir.

Türkiye, 1980'li yılların başında, işlenmiş ve işlenmemiş tarımsal ürün dış ticaret dengesinde ortalama 1.5 milyar ABD dolarına yakın fazla vermekte iken, aynı rakam 1980'lerin sonunda - 1990'ların başında ortalama 750 milyon ABD doları dış ticaret fazlasına; 1990'ların sonunda - 2000'lerin başında ise yine ortalama 250 milyon ABD doları dış ticaret fazlasına gerilemiştir. 2003 yılından itibaren ise, Türkiye'nin tarımsal dışalımını, dışsattımından fazla olarak gerçekleştirmektedir.

Üç yıl üst üste küçülen bir tarım sektörünün, 2005 yılında da küçülmeye devam edeceğini, Katılım Öncesi Ekonomik Programı belirtiyor... Türkiye bunu hak ediyor mu ? Neden tarım sektöründe bu çöküşü yaşıyoruz ?

1980'den beri çok yanlış politikalar uygulandı. Hemen tüm alanlarda olduğu gibi, tarımsal özelleştirmeler de yağmaya dönüştü. "Reorganizasyon" adı altında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın alanı yönetme gücünde önemli aşırımlar oluşturuldu. İç ticaret hadleri tarım aleyhine gelişti. Örgütsüz üretici, pazarlama kanallarında aracılardan insafına kaldı. Süreçten, üretici - işleyici - tüketici geniş oranda olumsuz etkilendi. Ancak özellikle 1999 sonundan bu yana uygulanan Dünya Bankası - IMF odaklı politikalar, ülke tarımına ve tarımcısına büyük zararlar verdi.

Bakınız, bu politikaların ülkemizin tarım yapısı üzerinde doğurduğu sonuçlar, politika yapıcılarından birisi tarafından, Dünya Bankası tarafından şöyle ortaya konulmaktadır:

1999 - 2002 aralığında, tarımsal sübvansiyonlar 6 milyar US \$ azalarak 1.1 milyar US \$'a inmiştir. Başka bir deyişle, tarımsal sübvansiyonların GSMH'ya oranı % 3.2'den % 0.5'e inmiştir.

- Aynı dönemde, tarımsal GSMH 27 milyar US \$'dan 22 milyar US \$'a inmiştir.
- Çiftçiler üzerindeki net etki, yaklaşık 4 milyar US \$ tutarında yıllık zarar olmuştur.
- 2002 - 2003 reform döneminde gübre ve ilaç kullanımı % 25 - 30 azalmıştır.
- Tarım kredisi faiz oranları negatiften pozitifeye dönmüştür.
- Kredi alan çiftçiler, borçlarını, tarımsal gelirdeki azalmalar ve yüksek reel faiz oranları nedeniyle ödeyememişlerdir.
- 1999 - 2001 arasında, Türkiye'de üretilen başlıca tarım ürünlerinin brüt değeri, reel olarak % 16 azalmıştır.
- 1997 - 2002 döneminde, ihracat ve ithalat bütün ürün çeşitlerinde artış gösterirken, tarım ve gıda ürünlerinin toplam ihracat ve ithalattaki payı düşmüştür.
- 1999 - 2001 arasında hektar başına üretimin dolar eşdeğeri 864 US \$'dan 621 US \$'a olmak üzere % 28 azalmıştır. Bu azalış - % 13 ile bakliyatla en az oranda, - % 38 ile tütün, şeker pancarı ve pamuğu da içeren bir kategori olan "öteki tarla ürünlerinde" en yüksek oranda gerçekleşmiştir. Hektar başına meyve değeri % 29 azalırken, hububat ve sebze değeri sırası ile % 22 ve % 23 düşmüştür. Bu dönemde hektar başına katma değer dolar bazında yaklaşık % 40 düşüş kaydetmiştir.
- Türk çiftçisi, 450 bin hektar alanı ekmekten vazgeçmiştir. Bu alanın 300.000 hektarı, Orta Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır.
- 1999 ve 2001 arasında tarım ürünleri fiyatları % 40 düşmüştür.
- Türkiye, OECD ülkeleri arasında en düşük destekleme oranlarına sahip olan ülke haline gelmiştir.
- Doğrudan Gelir Desteği programı, çiftçilerin maruz kaldığı net gelir kaybının ancak % 35 - 45'ini karşılayabilmiştir. DGD Programından fiilen yararlanamayanlar için, bu durum dahi söz konusu değildir.

Şimdi, biraz önce sorduğum soruyu tekrarlamak istiyorum. Türkiye, son derecede yüksek tarım potansiyeline rağmen, bu durumu hak ediyor mu ?.. Aslında hak etmiyor yanıtı halk tarafından verildi. Gerçekten, bu politikaların uygulayıcısı olan partiler, Türk siyasal tarihinin en önemli derslerini alarak köşelerine çekildiler.

Gerçekten de, üç yıllık uygulama döneminde bu denli kötü sonuçlar üreten bir politika setinin, uygulanma olanağının bulunmadığı ortada iken; şeker ve tütün kotasından DGD ödemelerine kadar; tarımsal destekleme fiyatlarının üretim maliyetlerinin altında belirlenmesinden ülkenin ithal tarımsal ürünlerle doldurulmasına kadar, aynı politikaların yürütüldüğünü görüyoruz.

Bu ülke bizim. Bu ülke yararına, bu ülkede yaşayan insanlar yararına politika üretme zorunluluğumuz var. Üstelik bu süreç, düne oranla çok daha zor, zaman düne oranla çok daha sıkışık...

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kararları, ülkemiz tarım politikalarında giderek daha çok belirleyici hale gelmeye başladı. Gerçi 1995 yılından beri uygulamada olan DTÖ Uruguay Turu (UT) Tarım Anlaşması hükümleri uyarınca, Türkiye on yıllık bir zaman diliminde çeşitli alanlarda çeşitli taahhütler altına girdi ve bu süreç, içinde bulunduğumuz yıl sonunda tamamlanıyor. Ancak şunu söyleyebilirim ki, bu kararlar, tarım sektörümüz üzerinde çok büyük bir belirleyici etki yaratmamıştır.

Türkiye, Uruguay Turu Tarım Anlaşması'nın iç desteklerin azaltılması taahhüdü kapsamına, Gelişme Yolundaki Ülkeler için geçerli olan de minimis koşulları gereğince girmemiş, yüksek kote edilen gümrük vergileri nedeniyle, birkaç ürün dışında, genel olarak pazara giriş hükümlerinden ve bütçe zorlukları nedeniyle zaten kullanamadığı dışsattım sübvansiyonlarının indirgenmesi hükümlerinden olumsuz etkilenmemiştir.

Bununla birlikte Türkiye, uluslararası taahhütlerinin çok üzerinde olan ödünleri, tarımı ve tarımcısı aleyhine Dünya Bankası ve IMF'ye vermiştir ve tarım bugün bulunduğu noktaya gelmiştir.

Dünya Ticaret Örgütü'nün 27 - 31 Temmuz 2004 tarihleri arasında Cenevre'de gerçekleştirdiği görüşmelerinden sonra ortaya çıkan Çerçeve Anlaşma, Uruguay Turu'nun devamı niteliğindedir, ancak ondan çok daha "ileri" düzenlemeleri şimdiden haber vermektedir. Kesin Anlaşma 2005 yılının sonunda gerçekleşecek olmakla birlikte, ne ile karşılaşacağımızı öngörmek zor değil..

Çerçeve Anlaşma'nın Pazara Giriş hükmü, korunan iç pazarların kilidini açmaya yönelik bir düzenlemedir. Türkiye gibi tarımına yeterli finansal destek sağlayamayan ülkelerde, gümrük vergileri, iç piyasayı korumak ve üretimin sürdürülebilirliğini sağlamak açısından son derecede önemli araçlardır. Anlaşma hükümlerinin, yüksek gümrük vergilerinde hızlı bir indirim getireceği görülmektedir. Bu durum, ülkemizin görece yüksek gümrük vergileriyle koruduğu hassas ürünler olan hayvansal ürünler, hububat, şeker, çay ve muzda sıkıntıların artacağını gösteriyor.

İç desteklerdeki indirim uygulaması da, gelişmiş (GÜ), gelişme yolundaki (GYÜ) ve an az gelmiş (EAGÜ) ülke grupları için farklı sonuçlar üretebilecek nitelikte. DTÖ'nün ticareti bozucu olarak niteleyip yasakladığı kırmızı kutu destekler (pazar fiyatı destekleri - girdi destekleri vb), aslında başta ABD ve AB'nin, en az yarım yüzyıldır büyük finansman kaynakları kullanarak üreticisine verdiği desteklerdir. Bu ülkelerde, bu destek politikalarının sonrasında oluşan sağlam tarımsal yapı, bu desteklerin üretimle bağlantısız olarak üreticiye yönlendirilmesine olanak tanımakta, başka bir deyişle sakınca yaratmamaktadır. Bu çerçevede, doğrudan gelir desteği gibi üretimle bağlantısız formlarda GÜ'ler, desteklerini yeniden formüle etmekte ve izin verilen Mavi Kutu destekler içinde toplamaktadır. Buna karşılık GYÜ'ler ve EAGÜ'ler, tarımsal yapı bozuklukları - yönetim sorunları ve bütçe kısıtları nedeniyle, tarımlarını yeterince destekleyememekte, desteklerini dönüştürmekte zorlanmakta, yeni destek formları da tarımın finansman açığını daha da derinleştirmektedir.

Bu çerçeve içinde, GYÜ'ler için % 10 olan de minimis sınırının indirilmesi, Türkiye'nin zaten sağlayamadığı iç destekler açısından daha da vahim bir durum yaratacaktır...

Dışsatım sübvansiyonları alanı, GÜ'lerin, Cancun'da tıkanan görüşme sürecini aşmak için kullandıkları ve dünya kamuoyuna "büyük taviz" diye sunulan bir alanı ifade etmektedir. Ancak dikkatli bir inceleme, görüntüyle gerçeğin büyük oranda çeliştiğini ortaya koymaktadır. Özellikle ABD ve AB, bu noktadan verdikleri sözde tavizlerle, paraza giriş ve iç destekler gibi iki büyük alanda, kendileri için yaşamsal önem taşıyan "ilerlemeler" sağlayacaklar...

Önümüzdeki süreçte, Çerçeve Anlaşma'nın içinin doldurulmasına yönelik görüşmeler başlayacaktır. Bu süreç, tüm ülkeler için olduğu gibi, Türkiye için de yaşamsal önem taşımaktadır.

Bu sürece yönelik olarak, Türkiye kamu yönetiminin, demokratik kitle örgütleri, çiftçi örgütleri ve akademisyenlerin katkısı ile görüşme pozisyonunu hazırlaması gerekmektedir.

Daha da önemlisi, Türkiye'nin, pazara giriş koşullarının iç piyasayı koruyamayacak duruma gerileyeceği yakın gelecek için, hem tarımın geneli, hem de ürün bazında bir planlama çalışması yapması ve bunu süratle yaşama geçirmesi gerekmektedir.

Hızlı bir tarımsal yatırım planlaması ile sulanabilir alanlarını iki katına çıkartan, arazi kullanım planlamasından üretim deseni seçimine kadar rasyonel tercihler ortaya koyan, üretici örgütlenmesinden girdi temini ve ürün pazarlamasına kadar sürecin tüm aşamalarında üretimden ve üretici - tüketici lehine çözümlerden yana olan, bilgi ve teknolojiyi tarla ile buluşturan, üretim maliyetlerini azaltıp verim değerlerini yükselten, bu çerçevede rekabet gücü yüksek bir tarım sektörü kurgulaması, süreç içindeki kalıcı çözümdür.

Tarım sektörümüzün önündeki bir diğer zorlu alan da, AB üyeliği sürecinden kaynaklanmaktadır.

Hepimizin bildiği gibi Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulduktan üç yıl sonra Ortak Tarım Politikası (OTP) uluslararası bir politika alanı olarak inşa edilmiş, Tarımsal Garanti ve Yönverme Fonu ve ortak piyasa düzenleri aracılığıyla, çok kısa zaman diliminde, Topluluğun açığı olan ürünlerde önce kendine yeterlilik yakalanmış, ardından aşkın üretim kapasitesi "sorunu" ortaya çıkmıştır.

Yine hepimiz biliyoruz ki, OTP dinamik bir politika alanıdır, yıllar içinde önemli değişimler göstermiştir. OTP'de kaydedilen reformlar, zaman zaman AB'nin içinden kaynaklanan, ama daha çok dış kaynaklı gelişmelere karşılık, Topluluğun kendisi için en uygun politikaları bulma arayışını yansıtır.

Ülkelerin farklı pozisyonları, bütçe zorlukları gibi içsel dinamikleri bir yana bıraktığımızda, günümüz Avrupa Birliği'ni OTP'sini en çok etkileyen süreçler, DTÖ görüşmeleri ve AB'nin genişleme arayışlarıdır.

Fazla üretim kapasitesini geri çekmek, ABD ile olan tarım ticareti sürtüşmelerini DTÖ aracılığıyla çözmek gereksinimi içinde olan AB, müdahaleci politikalardan vazgeçmekte, destek kompozisyonunu üretimden bağımsız araçlara yöneltmekte; bu arada kırsal kalkınma ve çevre politikalarını öne çıkarmaktadır.

Türk tarımının OTP müktesebatına uyum çalışmalarında, bu sürecin çok dikkatle analiz edilmesi, büyük önem taşımaktadır. AB'nin bugün izlediği tarımsal politikalar, Türkiye tarımı için en uygun politikalar mıdır ? Bu sorunun yanıtı, iki tarafın yürüttüğü tarım politikalarının amaçlarının örtüşüp örtüşmemesi ile yakından ilintilidir.

Hepimiz biliyoruz ki, AB, 40 yılı aşkın bir süredir tarımını, bugünün değerleriyle yılda 50 milyar euro'ya yakın bir finansman büyüklüğü kullanarak desteklemiştir. Bu kaynak ile AB'nin tüm tarımsal ve kırsal altyapı sorunları çözülmüş, dünyanın en büyük tarımsal üretim potansiyeline ulaşılmıştır. Şimdi, içsel ve dışsal gerekler nedeniyle, aşkın üretim kapasitesini geri çekmek zorunluluğu vardır. Nitekim, 92 tonun üzerinde üretim yapan büyük üreticiler, set-aside önlemleri çerçevesinde arazilerinin % 10'unu boş bırakmak zorundadırlar. Çevre ve kırsal kalkınma odaklı politikalar da, bu genel amaca hizmet eden araçlar niteliğindedir.

Buna karşılık ülkemiz tarım sektörü, tarımsal ve kırsal altyapı sorunları ile boğuşmaktadır. Bırakın diğer göstergeleri, tarımın birincil koşulu olan sulamalarda dahi, teknik ve ekonomik ölçütlere göre sulayabileceğimiz alanların ancak yarısını sulayabiliyoruz. Bu yatırım hızı ile gidilirse, en az 60 yıla daha gereksinim var.

Tarımsal altyapıyı geliştirmek yanında, Türkiye, tarımsal üretim miktarını ve kalitesini artırmak için de bir seferberlik içine girmek zorunda.

Amaçları bu denli çelişen iki tarafın, aynı politikayı uygulayarak olumlu sonuçlar alması olanaklı mıdır ? Elbette değildir.

O halde ne yapmalıyız ? Süreci iyi anlayan, iyi tanımlayan bir politika anlayışı içerisinde, önümüzdeki on yıllık zaman diliminde, tarım sektörünü sorunlarından arındıran ve ülke kalkınmasının etkin bir aracı haline dönüştüren bir yaklaşımın yaşama geçirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

6 Ekim 2004 tarihinde, Avrupa Birliği bu yılın İlerleme Raporu'nu açıkladı. 2004 İlerleme Raporu, 17 Aralık öncesi yayımlanan son rapor olması açısından, büyük önem taşıyor.

Gerek Rapor'da, gerekse AB Komiserleri arasında yapılan yazışmalarda, Türkiye için "daha geniş, daha kalabalık, daha yoksul" tanımlamalarının kullanıldığını biliyoruz. Gerçekten de Türkiye, nüfus ve yüzölçümü açısından, AB'ye 1 Mayıs 2004 tarihinde tam üye olan 10 ülke toplamına eşit büyüklükte..

Buna paralel olarak, Rapor, Türkiye'nin tarımsal alanının, 25 üyeli AB'nin tarımsal alanının % 23'ü büyüklüğünde olduğunu, AB'nin 13 milyon tarım işletmesine karşılık, Türkiye'nin 3 milyon tarım işletmesinin bulunduğunu, ortalama işletme genişliğinin AB'de 13 hektar iken Türkiye'de 6 hektar olduğunu belirtiyor.

Bunlar doğru rakamlar. Ama bir başka gerçek daha var. Ortak Tarım Politikası Türkiye'de aynen uygulansa, DGD için 8, pazar önlemleri için 1, kırsal kalkınma önlemleri için de 2.3 milyar euro olmak üzere, toplam 11.3 milyar euro'ya gereksinim var. Buna karşılık, Türkiye'nin tarımsal bütçe gerçekleşmesi 3.2 katrilyon TL civarında. Başka bir deyişle, Türkiye, OTP'nin sağladığı destek düzeyinin ancak 1/7'sini tarıma ayırıyor.

Elbette, bu bütçe büyüklükleri ile dönüştürücü - geliştirici tarım politikaları yürütmek olanaklı değildir.

Şurası bilinmelidir ki, Türkiye gerekli hazırlığı önümüzdeki 10 yıllık zaman dilimi içinde radikal olarak yapmazsa, AB üyeliği tarım için çöküş getirecektir. Bugünkü yapı ile meyve - sebze, bakliyat, fındık ve koyun eti dışında, bitkisel ve hayvansal üretim alanlarının hemen tümünde AB ile rekabet edemeyecek konumdayız.

Nitekim AB İlerleme Raporunda da; olası bir üyelikte, tercihli ticaret avantajları sona erecek olan Türkiye'nin tarımsal dışsattımının azalacağı, buna karşılık kısıtlamaların kalkması nedeniyle AB'nin dışsattımının artacağı belirtilmektedir.

O halde, biz, bugünden, uygun önlemleri alarak, tarım politikalarımızı rasyonel biçimde kurgulamalı, geleceği yapılandırmalıyız. Şunu biliyoruz ki, tarım sektörü çöken bir ülkenin ne kalkınması, ne bağımsız bir ülke olarak yaşaması mümkün değil. O halde, AB perspektifini de dikkate alarak; ama adaylık sürecinde sektörün eksikliklerini giderecek ülke öncelikli bir politika izleyerek, tarım sektörünün eksikliklerini gidermeliyiz.

Bu, yatırıma kaynak aktaran bir bütçe yapısı ve bu kaynakları rasyonel kullanan akılcı bir politika uygulaması ile olanaklı. Ayrıca, sadece tarım alanı için değil, tüm alanlarda üretimi ve istihdamı desteklemeliyiz. Kamusal destekleri, "benim müteahhitim iyidir" anlayışı çerçevesinde siyaset destekli özel sermaye birikimlerine tahsis edeceğimiz yerde, üretime ve istihdama yönlendirmeliyiz. Başka türlü, genel anlamda, kalıcı bir kalkınma perspektifi kurup sürdürmenin olanaksızlığı yanında, sektör özelinde de, tarımdaki atıl istihdam kapasitesini, insanların yaşamını mahvetmeden başka alanlara kaydırma politikalarını yönetemezsiniz.

Bu bağlamda şunu belirtmek istiyorum ki, ziraat mühendislerinin işsizliği sorunu, Türkiye'nin çöken tarım sektörünün bir sonucu niteliğindedir. Ülke kalkınmasının etkin bir aracı olarak kurgulanıp geliştirilecek bir tarım sektörü, ziraat mühendislerinin işlendirilmesinin ve tarladan sofraya gıda güvenliği düşüncesinin yaşama geçirilmesinin doğal zeminini oluşturacaktır.

Son olarak, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile ilgili ODA'mızın görüşlerini kısaca özetlemek isterim. Ekim '04 Ayı'nda Meclis'e sevk edilen bir Yasa Taslağı ile, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM)'nün kapatılacağı ifade edildi, üstelik süreç kamuoyuna, AB sürecinin bir gereği olarak gösterilmeye çalışıldı.

Hemen ve açık olarak belirtmek isterim ki, yapılmak istenenin, AB süreci ile hiçbir ilgisi yoktur; hatta tarımsal - kırsal altyapısının geliştirilme gereği ortada iken, bu alanda uzman kuruluşun ortadan kaldırılmaya çalışılmasının, mantık ile açıklanabilir bir durumu yoktur...

KHGM, kurulduğu 1985 yılından bu yana, yol - içme suyu - kanalizasyon - iskan gibi kırsal altyapı hizmetleri; sulama, arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme ve toprak koruma gibi tarımsal altyapı hizmetlerini, kendisine verilen kaynak ölçüsünde, başarı ile yerine getirmektedir.

Bu gerçekler ortada iken, KHGM "verimsiz - hantal" ilkan ediliyor, kapatılıyor.. KHGM araç/gereç ve personeli duble yol yapımında kullanılıyor, bizzat Bayındırlık ve İskan Bakanının ağızından duble yollarda KHGM'nün başarı ile çalıştığı ilan ediliyor; aynı Kurum köy yollarına gelince başarısız olarak tanımlanıyor..

Bunun doğru olmadığı ortadadır. Tarım ve Kyışleri Bakanlığı'nın, taşra teşkilatı olan güçlü bir yapı şeklinde kurgulanması, bu yapı içerisinde toprak ve su kaynaklarının korunmasını sağlayacak bir uzman kuruluşun oluşturulması, yine Zirai Mücadele Genel Müdürlüğü'nün de yeniden bir ayrı kuruluş olarak yapılandırılmasında büyük yarar bulunmaktadır.

İçsel ve dışsal olarak bir sorun yumağı ile sarmalanmış Türkiye tarımının gelişim olanaklarının ortaya çıkarılabileceği inancıyla, Kongre'nin hazırlanması konusunda bir yıla yakın süredir her türlü katkıyı büyük bir özveri ile ortaya koyan Bilim Kurulu'muza, başta Prof. Dr. Ekrem KN olmak üzere Prof. Dr. Mustafa ARLI, Prof. Dr. Recai ERCAN, Prof. Dr. Hasan ÇELİK, Prof. Dr. Fikri AYDIN, Prof. Dr. Celalettin KOÇAK, Prof. Dr. Metin GÜNER, Prof. Dr. Belgin ÇAKMAK, Prof. Dr. Cemalettin Yaşar ÇİFTÇİ, Prof. Dr. Koray HAKTANIR, Prof. Dr. Mehmet ERTUğRUL, Prof. Dr. Filiz ERTUNÇ ve Doç.Dr. Bülent GÜLÇUBUK'a; Düzenleme Kurulu yeleri Dr. Melahat AVCI BİRSİN, zkan GÖKSEL ve Dr. Turhan TUNCER'e iten teşekkürlerimi sunarım.

Atatürk'ün aydınlattığı yolda gelişen ve kalkınan bir ülkede, köylüsüyle - kentlisiyle daha çok üretilip daha adil paylaşan, Cumhuriyet'in tanıdığı olanaklarla mutlu bir yaşamın sürdüğü ülkeye olan ortak inancımızla...